

معرفی کتاب

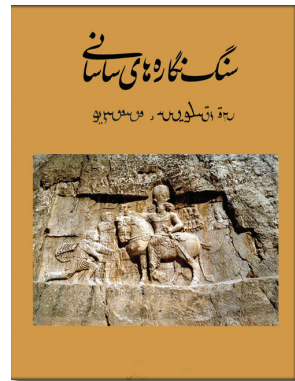
سنگ نگاره‌های ساسانی

با نقش و نگارهایی همچون برکه آب، انواع گل‌ها و گیاهان، پرندگان و حیوانات، نقش قطرات آب بر لباس خسرو، کوزه آب در دست آناهیتا، تاج خسرو با نقش ماه و خورشید، هاله نور بر سر خسرو پرویز، جام مروارید در دست فرشتگان پیروزی و هلال ماه یا شاخ گاو از نشانه‌های ایزد بانوی آب‌ها و دیگر نمادها بر سینه کوه که روزگاری شکارگاه شاه ساسانی بوده و یکی از پردیس‌های (پارادیز) ساسانیان به شمار می‌رفت از نمونه‌های برجای مانده از هنر ساسانیان در سرزمین ایران است.

نقش برجسته مهر «میترا» با تاجی از خورشید که بر گل آفتابگردان ایستاده در مراسم تاج‌گیری اردشیر دوم در «تاق بستان»، اهدا پیشکش یا نشان از جانب شهبانو به همسرش هرمز اول در نقش برجسته «برم دلک» نزدیک شیراز، اهدای نشان برکت (گل انار یا نیلوفر آبی) از جانب «آناهیتا» ایزدبانوی آب‌های پاک، فراوانی و باروری به شاپور اول در سنگ نگاره‌های «تنگ قندیل» نزدیک کازرون. اسناد معتبری است که از باورها و اندیشه باستانی ایرانیان عصر ساسانی حکایت می‌کنند.

نقش برجسته‌های ساسانی اسناد مهم و معتبری از اوضاع سیاسی-مذهبی و اجتماعی در این عصر می‌باشند. این سنگ نگاره‌ها معمولاً در مقابل سراب‌ها و رودخانه‌ها برپا شده است و در سه طبقه با موضوعات مذهبی، غیر مذهبی و ترکیبی ظاهر شده‌اند این نقوش در آغاز به منظور آگاه کردن مردم از افتخارات، قهرمانی‌ها و پیروزی‌های بزرگ فرمانروا پدید آمدند، لکن در ادامه به بیان رابطه و پیوند شاهنشاه با نیروهای فرازمینی (دریافت حلقه فرمانروایی از اهورامزدا یا موبد زرتشتی با حضور یاران اهورامزدا، مهر و آناهیتا) و نمایش عناصر طبیعی حاوی معنای دینی و آیینی معطوف شده‌اند.

مزیت نسبی این کتاب آن است که برای اولین بار تمامی نقش برجسته‌ها به صورت یک جا گردآوری و معرفی شده* و پس از مقایسه آن‌ها با سکه‌های عصر خود به نمادشناسی برخی از عناصر پرداخته شده است. امتیاز دیگر این اثر معرفی و تحلیل سنگ نگاره‌هایی است که پیشتر سخنی از آن‌ها به میان نیامده است. خواننده این اثر با نگرش نو بر برخی از نقش‌ها، نقد و اصلاح گفتارهای پیشین بر دقت نظر و احتیاط مولفان کتاب در تفسیر متون تاریخی صحه خواهد گذاشت. از جمله سنگ‌نگاره‌هایی که با نگرشی نو مطرح شده در صفحات ۴۲-۵۰-۶۷-۷۷-۷۹-۹۳ و ۹۷

نویسندگان:

دکتر شهره جوادی، دکتر فریدون آوزرمانی
نشر بلخ با همکاری پژوهشکده نظر
چاپ اول ۱۳۸۸
قیمت: ۶۰۰۰ تومان

منظره‌سازی و توجه به عناصر طبیعت بر مبنای باورها و اعتقادات دینی در هنر ساسانیان چنان آشکار است که می‌توان آن‌ها را در شمار بزرگ‌ترین منظره‌سازان و هنرمندان طبیعت‌گرا قرار داد. هنر ساسانی در گستره‌ای وسیع از فارس تا تیسفون، سیستان و آذربایجان شکل گرفته و در شاخه‌های مختلف هنری مانند معماری و تزیینات وابسته به آن، پارچه‌بافی و فلزکاری به اوج وشکوفایی دست یافته است. در تمامی این زمینه‌ها توجه به طبیعت و به کارگیری عناصر منظر، جزء لاینفک هنر ساسانی است.

بیشتر سنگ نگاره‌های ساسانی در کنار چشمه‌ها و رودخانه‌ها برپا شده، در حالی که موضوع برخی از این نگاره‌ها به گونه‌ای با طبیعت یا عناصر طبیعی و منظر آمیخته است که به خوبی بیانگر دین و آیین طبیعت‌گرای ساسانیان است.

پرده‌های شکارگاه و تاج‌گیری خسرو پرویز در تاق بستان

کتاب آمده است. همچنین در صفحه ۳۸ کتاب، کتیبه ای در ۷ سطر که در اثر عوامل طبیعی از بین رفته بود بر اساس دیگر کتیبه ها بازخوانی و متن پیشنهادی برای آن ارائه شده است. نظارت «دکتر علی اکبر سرفراز»، خادم باستان شناسی ایران بر محتوای اثر و بهره گیری از راهنمایی ها و تصحیح متن کتاب توسط «دکتر فریدون جنیدی»، ایران شناس و شاهنامه پژوه بر قوت کتاب می افزاید.

علاقه مندان به هنر و تمدن ایران را به مطالعه و تفحص در متن کتاب دعوت می نماید.

* «والتر هینتس» در کتاب یافته های تازه از ایران باستان صفحه ۱۶۱ می نویسد: همه می دانند که در میان منابع تاریخ دوره ساسانی نگاره های صخره ای از اهمیت بسیاری برخوردارند. اما... هیچ کتابی در دست نداریم که جز گزیده ای از حدود ۳۰ نگاره صخره ای را در بر بگیرد. هیچ کتابی به اندازه کافی عکس های تکی در اختیار نمی گذارد.

بازسازی تصویر بر اساس توصیفات کتاب: اصفهانی، حمزه بن حسن (۱۳۴۶) *تاریخ پیامبران و شاهان*، ترجمه: جعفر شعار، تهران: نشر بنیاد فرهنگ ایران، زیر نظر مؤلفان و با همکاری خانمها پدیده عادلوند و آدین رنجی پور انجام گرفته است.